

Täysistunto

Tiistai 25.4.2017 klo 13.59—16.18

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 10/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 4/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta keskeytettiin 21.4.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

14.04 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Puutun tällä kertaa oikeastaan pelkääseen tähän menettelytapapuoleen, tästähän puhuttiin jo perjantain täysistunnossa.

Mielestäni näin isossa asiassa, joka selvästi koskettaa muitakin kuin mietintövaliokuntaa, olisi perusteltua uusia kantoja otettaessa, että toiselle valiokunnalle annettaisiin mahdollisuus kannan määrittelyyn. Tässä tapauksessa tämä koskee siis ympäristövaliokuntaa, jonka asiantuntemukseen juuri kansallispuistot kuuluvat, niin kuin myös luonnonpuistot.

Ajattelen niin, että tämä on varmaankin ollut enemmänkin työtapaturma, että ei ole ehkä huomattu, että ei ole pohjatyötä talossa laveasti tehty, kun valiokunta on tämän mietinnön ottanut eikä ole tässä yhteydessä sitten kysynyt asiasta ympäristövaliokunnan mielipidettä.

Pitäisin perusteltuna, että kävisimme tämän asian vaikkapa puhemiesneuvostossa lävitse niin, että kaikkien valiokuntien puheenjohtajat joutuvat tämän kohdaltansa miettimään ja sitten välittyy sitä kautta yhtenäinen menettelytapa valiokuntatyötä ajatellen.

Toivon, että jatkossa tällaiset asiat tulisivat niin, että kaikilla valiokunnilla on mahdollisuus lausua asiasta, jos se asia ei ole yleisen huomion kohteena tai sitä ei ole hallituksen esityksessä valmiiksi huomattu.

14.06 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Tässä asiassa olen hyvin samaa mieltä kuin edustaja Heinäluoma. Menettelytapakysymys on asia, joka on sovittu jo 2011 ja määräaika siirtymälle on annettu, kahdeksan vuotta on 32 kvartaalia. Tietysti ymmärrän myös kullankaivajia, he pystyvät tekemään sitä työtään tehokkaasti noin kolme kuukautta vuodessa, mutta siitä huolimatta jää kahdeksan vuotta, kahdeksan kaivuukautta, jäljelle.

Eduskunnan kannalta ehkä tässä se olennainen kysymys on juuri se menettelytapa. Mitä mietintöön otetaan mukaan? Käsitelläänkö mietinnössä hallituksen esitystä, vai käsitelläänkö mietinnössä asioita, jotka menevät itse asiassa hieman etäälle hallituksen esityksestä, mikä on sinänsä ihan kannatettavaa — sujuvoittaminen ja normien vähentäminen ja näin pois päin — että siinä suhteessa ei ole mitään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2017 vp

Tämä Heinäluoman esitys, että menettelytavat kannattaa käydä lävitse, on minun mielestäni ihan kannatettava.

14.07 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Ei minulla ole siihen lisättävää, mitä perjantain täysistunnossa jo puhuttiin. Edustaja Heinäluoman ajatus siitä, että puhemiesneuvosto tarkastelee näitä menettelytapoja, on mielestäni oikein kannatettava.

14.07 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaivoslakia eräiden malminetsintää ja kaivostoimintaa koskevien säännösten osalta. Kaivostoiminta jakaa aina mielipiteitä, mutta ihan syyttä. Mielestäni meidän pitäisi olla erittäin tyytyväisiä, että maaperässämme on mineraaleja, joita voidaan hyödyntää. Hiljaisia ja puhuttaita luonnonsuojelualueita sekä erämaata meillä on aivan riittävästi, ja sitä tulee koko ajan lisää maaseudun tyhjentyessä.

Kun tätä keskustelua on seurannut, niin mielestäni myös luonnonsuojelualueita meillä on jo riittävästi. Emme tarvitse niitä Hossan jälkeen enää yhtään lisää. Aina kun perustetaan luonnonsuojelualue, paikallisten ihmisten oikeuksia poljetaan. Näin on myös Hossan ja Lemmenjoen kansallispuiston osalta käymässä.

Talousvaliokunta on jo aikaisemmin kaivoslain muutoksia käsitellessään puoltanut siirtymäajan pidentämistä hallituksen esityksessä tuolloin ehdotetusta 8 vuodesta 15 vuoteen. Tämä tarkoittaa sitä, että koneelliselle kullankaivuulle mahdollistetaan jatkoaika Lemmenjoen kansallispuistossa aina vuoteen 2020 asti. Sitten se loppuu, eli kaivajilla laillisen elinkeinon harjoittaminen loppuu. Mikäli asia olisi minusta kiinni, koneellinen kullankaivuun jatkuisi vuoden 2025 jälkeenkin. Ei ole mitään mieltä rajoittaa laillista elinkeinoa, ellei se ole rikollista toimintaa, ja sitä se ei nyt ainakaan ole. Kullankaivajat ovat yrittäjiä, jotka ovat monesti laittaneet koko omaisuutensa elinkeinonsa harrastamiseen. Me olemme nyt Suomen täyttäessä 100 vuotta karsimassa heidän oikeuksiaan.

Kuten edustajat Kärnä ja Mustajärvi perjantaina hyvin sanoivat, tuntuu siltä, etteivät kaikki puheenvuoroja käyttäneet tiedä kunnolla, missä Lemmenjoki sijaitsee, eivätkä tunne alueen tilannetta. Tilanne on Lemmenjoella hyvä, ja tällä siirtymäajan jatkamisella vahvistetaan sen alueen luontoarvoja. Kullankaivuun on myös vahvasti osa paikallista elämänmuotoa, kulttuuria ja elinkeinotoimintaa. Mielestäni paras tietämys ja osaaminen on alueen asukkailla sekä kunnalla. Inarin kunta kannattaa, että tätä siirtymäaikaa jatketaan, joten ei köhän mennä sen mukaan. Lemmenjoen kansallispuiston pinta-ala on 2 850 neliökilometriä, ja hyvin pienellä osalla tästä neliökilometrimäärästä kaivetaan kultaa. Loppu jääköön patikoijille ja muille luonnossa liikkujille.

Meidän pitäisi myös ymmärtää, että kullankaivuun on sidoksissa Lemmenjoen matkailuun. Se on heille samanlainen matkailuvaltti kuin täällä Helsingissä Ooppera, Heureka, Kiasma ja Musiikkitalo sekä Tallinnan- ja Ruotsin-laivat. Kun kullankaivuun Lemmenjoella loppuu, niin sinne jää hiljaisuus ja erämaat meidän kaikkien käytettäväksi. Sitäkö me ihan oikeasti kaikki haluamme? Ainakaan minä en sitä halua.

Edustaja Hoskonen sanoi perjantaina totuuden nykytilasta, että "koko Suomessa on leviämässä sellainen mieliala, että emme saisi käyttää luonnonvarojamme, ja sama koskee metsätaloutta". Mielestäni meidän tulee käyttää järkevästi niitä raaka-aineita, mitä meillä on. Sillä saadaan myös työpaikkoja Lappiin. Minä haluan nähdä kaivinkoneita koko Suomessa, en pelkästään Kehä kolmosen sisällä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2017 vp

14.11 **Silvia Modig vas:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kulmala edellisessä puheenvuorossa kantoi huolta siitä, että kansallispuistoja perustettaessa paikallisia sorretaan, ja käytti esimerkkinä Hossan perustettavaa kansallispuistoa. Hossan kohdalla kaikki paikalliset kunnat kannattivat kansallispuiston perustamista, näkivät aluetaloudelliset hyödyt. Kuten tiedämme, yksi kansallispuistoon sijoitettu euro tulee kymmenkertaisena aluetalouden takaisin.

Tässä nimenomaisessa kysymyksessä on nimenomaan kyse menettelytavasta, ja tämä menettelytapa on vähintäänkin sopimaton. Valiokunnan mietintöön on lisätty takiainen, joka ei liity käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen. Jos tämä haluttu muutos olisi ollut tiedossa, olisi se eduskunnan työtapojen mukaan kuulunut lähettää ympäristövaliokuntaan arvioitavaksi, niin isot ympäristölliset vaikutukset sillä on. Näinkö me oikeasti haluamme eduskunnan toimivan, että jos joku onnistuu ujuttamaan lauseen, jonka tulkitsemiseen vaaditaan juristeja, täten me lähetämme sitten lainsäädännön valmistelukehotuksia? Minun mielestäni se ei ole eduskunnan arvon eikä tapojen mukaista.

Pidän edustaja Heinäluoman ajatusta siitä, että puhemiesneuvosto käsittelee asiaa, erittäin hyvänä ja kannatettavana. Mutta kun asia nyt kuitenkin tulee meille äänestykseen, kannustaisin kollegoja kannattamaan edustaja Hassin tekemää esitystä, joka ei millään tavalla muuta valiokunnan mietintöä siltä osin kuin se hallituksen esitykseen liittyy.

14.13 **Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Itse en kyllä ymmärrä tätä kritiikkiä, jota niin kovasti tästä menettelytavasta esitetään. Olisi aika hämmentävää, että jos valiokunta käsitellessään hallituksen esitystä kaivoslaiksi huomaa ja havaitsee, että on joku sellainen asia, joka tässä samaisessa lainsäädännössä tulee korjata, valiokunta jättäisi ottamatta siihen kantaa. En ymmärrä. On varmasti aivan paikallaan, että pelisäännöt käsitellään, mutta itse kyllä ymmärrän ja kiitän valiokuntaa siitä, että se on tehnyt yksimielisesti erinomaista työtä ja esittää nyt arvovallallaan, että siirtymäaikaa Lemmenjoella jatkettaisiin.

Minullakaan ei valtavasti ole lisättävää niihin puheenvuoroihin, joita asian tiimoilta jo perjantaina käytiin, mutta haluan kuitenkin muistuttaa, että ensimmäisen kaivinkoneen Lemmenjoelle toi kullankaivajalegenda Kullervo Korhonen vuonna 1951, eli mikään uusi ilmiö kaivinkoneet Lemmenjoella eivät ole.

Edustaja Kulmalan erinomaisessa puheenvuorossa, joka melkein toi kyöneleet silmiin, niin hyvä se oli, osoitettiin selkeästi se, mikä on puiston koko: 2 850 neliökilometriä, valtava erämaa-alue, jossa ainoastaan pienellä alueella kaivetaan kultaa. Se on todella, todella pieni osuus siitä. Samalla on hyvä myös muistuttaa siitä, että mikäli siirtymäaikaa jatketaan, niin yhtään neliösenttiä uutta aluetta ei tule kaivettavaksi. Ainoastaan ne olemassa olevat kullankaivualueet kaivetaan entistä tarkemmin loppuun, koska koneilla pääsee sinne syvemmälle.

Eli vielä kerran kiitokset talousvaliokunnalle tästä erinomaisesta mietinnöstä.

14.14 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te sanoitte, edustaja Kärnä, että yhtään uutta neliötä ei kaiveta. Syvemmälle kaivetaan, ja sillä on aivan samantaiset ympäristölliset vaikutukset kuin sillä, jos laajennetaan sitä aluetta. Haluan esittää teille, edustaja Kärnä, kysymyksen, kun te sanoitte nyt faktana, että yhtään uutta neliötä ei kaiveta: Jos meillä on lupa esiintymään, jossa kaivauksia ei ole vielä aloitettu, niin eikö määräajan pidentäminen silloin nosta todennäköisyyttä, että koko tämä esiintymä hyödynnetään? Ja onko sitä mahdollista hyödyntää ilman, että yhtään uutta neliötä kaivetaan?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2017 vp

14.15 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä tilanne todella on se, että ei siellä kaiveta uusia alueita. Siellä ainoastaan hyödynnetään ne nykyiset kaivospiirit, joilla on jo toiminta käynnissä, joissa alue on käyty erittäin tarkkaan jo la-piolla lävitse. Siellä ainoastaan kaivetaan näillä koneilla syvemmälle, mitä ennen on men-ty. Elikkä nämä nykyiset kaivospiirit säilyvät. Mitään uusia alueita uuden kaivostoimin-nan piiriin ei ole tulossa. Kyllä fakta on aivan täsmälleen tämä.

14.15 **Pertti Salolainen kok:** Arvoisa puhemies! Viittaan niihin aikaisempiin puheenvuo-roihin, joita käyttivät muun muassa edustajat Heinäluoma ja Kiuru tästä menettelytavasta. Tällainen asia olisi välttämättä pitänyt käsitellä myöskin ympäristövaliokunnassa. Se on aivan selvä asia, koska on luonnonsuojelualueista kysymys.

Minä todella tunnen tämän alueen. Tämä joenuoma on järkyttävän näköinen. Täytyy huomata se, että ne vaikutuksethan eivät ole vain siinä kohdassa, jota kaivetaan, vaan siitä lähtee sedimenttejä ja kaiken näköistä materiaalia alavirtaan sillä tavalla, että se tuhoaa ka-lakantaa ja elinkeinoja siellä alapuolella myöskin. Sitten täytyy ottaa huomioon se, että ei tämä alue matkailun kannalta tuhoudu. Siellä on mahdollisuus tämänkin jälkeen harjoittaa pienimuotoista vaskoolihuuhtontaa, joka on oikein mukavaa turistien harrastusta, ja he pi-tävät senkaltaisesta toiminnasta. Paikalliset asukkaat ja saamelaiset ovat myöskin jyrkästi tätä jatkamista vastaan. Sitä paitsi tulee vaatimaan paljon aikaa myöskin tämä alueen enti-söinti ja maisemointi sen jälkeen kun tämä toiminta on lakannut, jotta se saadaan edes sie-dettävään kuntoon.

14.17 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnassa olen varajäsenenä, ja minulla ei ollut mahdollisuutta olla mukana tässä kuulemisessa, mutta näin olen ymmärtä-nyt, että varsinaisesti tästä siirtymäajasta ei oltu käyty mitään erillistä kuulemiskierrosta, ja siinä mielessä kyllä yhdyin näihin menettelytapakritiikkeihin, mitä täällä salissa on esitet-ty. Jotta tämän tyyppinen menettelytapa ei laajene erilaisiin valiokuntiin, joissa sitten ru-vetaan tekemään vastaavalla tavalla ohituskaistalla lainsäädännössä muutoksia, jotka kos-kevat itse asiassa toista asiaa, olisi varmaan nyt hyvin paikallaan käydä tämä menettelyta-pakeskustelu.

Itse tämän asian kohdalta soittelin muutamalle henkilölle tuolla pohjoisessa, ja kyllä he kovasti ihmettelivät, että kun on olemassa siirtymäaika, josta on aikanaan sovittu, niin näinkö se kevyesti sitten valiokunnan mietinnön sivulauseessa muutetaan.

Siinä mielessä kyllä tulen huomenna tukemaan edustaja Hassin lausumaa tästä asiasta.

14.18 **Eero Lehti kok:** Arvoisa herra puhemies! Talousvaliokunnan jäsenenä oli tilaisuus seurata tätä keskustelua ja valmistelua ja kuunnella asiantuntijoita. Kyllä valiokunta teki huolellista työtä, pohti näitä ajatuksia, jotka täällä ovat tulleet esiin. Todettiin vain, että kai-kista huonoin vaihtoehto on, jos kaivinkoneilla kaivavat eivät pysty kuolettamaan laittei-taan ja koneet jäävät sinne seisomaan, aluetta ei siistitä. Osittain hoitamatta jättämistä pi-dettiin itse asiassa luonnon ja maisemoinnin kannalta kaikista hankalimpana, varsinkin jos siellä on sitten kaivinkoneita pystyssä seuraavat sata vuotta tai valtion kustannuksella ne sieltä poistetaan.

Minun mielestäni valiokunta teki kokonaisharkinnan, joka on vielä sen suuntainen, että voi olla, että tämä siirtymäkausikaan ei riitä koneiden kuolettamiseen. Sitä kannattaisi ehkä pohtia, että tämä asia tulee vielä joskus meille uudelleen harkittavaksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2017 vp

14.19 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa puheenjohtaja! Voin yhtyä edellä esiintyneen edustaja Lehden sanoihin tässä asiassa. Myös itse olen talousvaliokunnan jäsen ja pohjoisen ihmisiä, eli tunnen tämän alueen. 25 kiloa kultaa keskimäärin kaivetaan siellä, voi sanoa.

Jo silloin 2009—2010 vuodenvaihteessa, kun tätä asiaa käsiteltiin, paljon pohditutti omaisuudensuojakysymys — kun mittavat investoinnit on tehty, niin missä ajassa ne pystytään kuolettamaan. Toinen huoli oli tuo ryöstöviljely, ettei siinä käy niin, että kun laiteetaan liian lyhyt siirtymäaika, niin sitten tulee paineita nostaa ne malmiot sieltä nopeammasa tahdissa pois.

Sinänsä tähän prosessiin voi sanoa, että siinä on voinut olla kauneusvirheitä, ja siihen edustaja Heinäluoma edellä ottikin jo kantaa.

Lemmenjoen kullankaivu on osa Lapin brändiä ja sillä on paikallistalouteen ja matkailuun merkittävät hyödyt. Voi sanoa, että nämä ympäristölliset vaikutukset, mitä siellä on, ovat kyllä aika paikallisia kaiken kaikkiaan. Itse olen tämän pitemmän siirtymäajan kannalla ja toivon, että siihen olisi tässä talossa valmiutta laajemminkin.

14.20 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kun perjantaina aloimme keskustella tästä asiasta, olin oikeasti todella hämmentynyt. Asia tuli aika puskista, ja mietin sitä, että pitkäaikaisena edustajana kyllä näen tässä menettelytavassa todella suuria puutteita ja aukkoja ja ihmeellisyyksiä, koska kuitenkin eittämättä kyse on siitä, mikä täällä salissa on moineen kertaan jo sanottu, että tässä on tehty valiokuntakäsittelyssä olennaisia linjauksia kuuntelematta ympäristövaliokunnan näkemystä, jolle eittämättä tämä luonnonsuojelullinen puoli tässä asiassa kuuluu. En pidä tämänkaltaista mitenkään tavanomaisena saatikka hyvänä menettelynä, ja mielestäni tämä kritiikki, joka on noussut, on täysin aiheellinen.

Asiasisällöllisesti tulen tukemaan tätä edustaja Hassin tekemää esitystä. Kaiken kaikkiaan haluan kiinnittää huomiota siihen, että ei tällaisista menettelytavoista tässä talossa tule yhtään mitään, vaan kyllä täytyy kunnioittaa eri valiokuntien substanssiosaamista ja tavallaan toimivaltaa, mahdollisuutta kuulla asiantuntijoita näissä tilanteissa. Minustakin se esitys, joka täällä tänään — ilmeisesti edustaja Heinäluoman toimesta — tuotiin esiin, että näitä tämänkaltaisia asioita pitäisi siellä puhemiesneuvostossa käsitellä, on erinomaisen kannatettava.

14.22 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Mikään asia ei ole mustavalkoinen, ja tässäkin asiassa on erilaisia intressejä. On koneellisten kullankaivajien intressit, koneiden hankintahinnat, poistoajat, jälleenmyyntiarvot. Sen takia 2011 on päädytty poliittiseen sopimukseen, jossa oli tämä siirtymäaika. Siitäkin oli silloin erilaisia näkemyksiä, onko se neljä vuotta, viisitoista vai kahdeksan vuotta. Johonkin päädyttiin, ja sen mukaan olisi ehkä fiksuinta elää.

Se, mistä tämä asia itselleni tuli ilmi, oli saamelaiskäräjien vetoamus. He olivat tämän valiokunnan mietinnön avanneet ja sanovat muun muassa lausunnossaan, että kansallispuiston kaikki vedet laskevat Inarijärveen ja veden puhtautta ei pystytäkään takaamaan ja kalastus on monelta osin loppunut kokonaan. Toivottavasti talousvaliokunnassa nämä ympäristöarvot on myös osattu ottaa huomioon.

14.23 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Tähän menettelytapaan lisäisin nyt vain sen tiedon, että talousvaliokunnan jäsenet ovat useampaan kertaan todenneet, että talousvalio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2017 vp

kunta on nyt pitäytynyt samassa kannassa, joka sillä oli vuonna 2010. Se on jäänyt mainitsematta, että eduskunnan täysistunto oli silloin talousvaliokunnan kanssa eri mieltä ja palasi hallituksen esittämään malliin. Koska täysistunto muutti valiokunnan mietintöä, se meni suureen valiokuntaan ja sitten palasi uudestaan täysistuntoon. Eli tämä on nyt voimassa olevan kaivoslain yksi kiistellyimpiä, yksi neuvotelluimpia, yksi puhutuimpia asioita silloin käsitellyssä vuosina 2010 ja 2011. Kuten kaikki ne, jotka ovat silloin olleet tätä asiaa käsittelemässä, varmasti hyvin muistavat, asia oli silloin hyvin kiistanalainen ja silloin täysistunto asettui silloisen hallituksen esityksen taakse, joten sitäkin erikoisempi on nyt mielestäni talousvaliokunnan mietintö tämän menettelytavan osalta, että leipätekstiin koetetaan ujuttaa nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen liittymätön asia.

Ilmettelenpä vain, millainen älämölö eduskunnassa nousisi, jos ympäristövaliokunta yrittäisi jonkun ympäristölainsäädännön yhteydessä sivumennen piilottaa sinne ilmaisulla, joka ei ole mitenkään selkokielen vaan jonka ymmärtämiseen tarvitaan juristia, jonkin asian, joka koskee aivan jonkun toisen valiokunnan vastuualuetta.

14.25 Tiina Elovaara ps: Arvoisa puhemies! On ollut hyvä kuulla näitä erilaisia puheenvuoroja. Käsissämme on siis asia, jossa konkretisoituu ympäristön ja talouden välinen keskustelu tai vastakkainasettelukin — valitettavasti nämä kaksi monesti joutuvat kilpailemaan keskenään. On hyvä, että molemmilta puolilta on tuotu esiin näkemyksiä, ja kullankaivuun tukijat ja ystävät ovat esittäneet ne hyvin, mutta kyllä ympäristökysymykset ovat yhtä lailla tärkeitä. Oli asiasta mitä mieltä hyvänsä, niin olemme varmaan kaikki samaa mieltä siitä, että menettelytapavirhe on tapahtunut, se on mielestäni kiistatonta. Kuten edustaja Hassi edellisessä puheenvuorossa totesi, niin kyllä itse olen lähtökohtaisesti sitä mieltä, että talous useimmiten on se vahvempi, joka voittaa, ja meidän tulisi edes menettelytavallisesti huomioida ympäristövaliokunnan arvo tässä kysymyksessä.

Olin samalla tiedustellut puhemieheltä, oliko niin, että tämä asia äänestetään isossa salissa nyt vielä, ja oliko se huomenna. [Eduskunnasta: Kyllä!] Olen valitettavasti itse pois, olen EU-kokouksessa Maltalla, mutta äänestys olisi minulle vaikea, koska olen hallituksen edustaja ja ympäristövaliokunnan jäsen. Ymmärrän taloutta, mutta rakastan myös ympäristöä.

14.27 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Edellisessä puheenvuorossa oli todella hyvä lopetus. Tästä monesti näissä asioissa on kysymys, ja juuri sen vuoksi meillä on näitä eri asioihin perehtyneitä valiokuntia, että silloin, kun niitä asioita käsitellään, joissa erityisasiantuntemusta tarvitaan, myös erityisosaamista tarjoavan valiokunnan näkemykset otetaan aina huomioon. Tästä asiastahan todellakin aloitettiin keskustelu jo viime perjantaina, ja toin silloin esille nämä menettelytapaan liittyvät ongelmat, mitkä ovat useassa yhteydessä tulleet esille.

Edustaja Heinäluoma otti hyvin esille sen, että tämä kaipaa tarkempaa pohdiskelua puhemiehistössä. Nyt on tullut vielä lisää tietoa meille, jotka emme 2010 olleet tätä täällä käsittelemässä, siitä, että tämä kompromissihan on hyvin monimutkaisen neuvottelutuloksen jälkeen syntynyt. Ei ole ollenkaan tavallista nykyisin eduskunnassa se, että asiat menevät suureen valiokuntaan. Ne menevät todellakin silloin, kun täysistunnon ja valiokunnan näkemykset eroavat toisistaan. Eli tässä on käyty todella kova vääntö sen suhteen, että on saatu eduskunnan kompromissi aikaiseksi. Tämäkin kyllä vielä alleviivaa sitä, että tässä on joko tahattomasti tai osin tahallisesti haluttu saattaa asia tälle tolalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2017 vp

En myöskään pidä oikeutettuina niitä ajatuksia, kun 2010 on tehty kompromissi 9 vuoden siirtymäajasta, että jotenkin vedottaisiin siihen, että ei ole riittävästi aikaa valmistautua luonnon tasapainon saavuttamiseen ja koneitten tuhojen poistamiseen siltä alueelta.

14.29 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän kyllä, että nyt tämä kompromissi, jota ollaan mahdollisesti muuttamassa, sattuu erityisesti tuonne vihreiden eduskuntaryhmään, koska olen ymmärtänyt, että silloin kun se kompromissi laadittiin, vihreät uhkasivat tehdä tästä hallituskysymyksen ja tämän takia jouduttiin asiaa sitten korjaamaan ja muuttamaan. Ja nyt tietysti tilanne on se, että vihreät ovat oppositiossa.

Itse näen kyllä niin, että eduskunnan voimasuhteilla asia voidaan tässä vaiheessa korjata, mikäli katsotaan, että se silloin neuvoteltu ratkaisu ei ole hyvä. Ja kyllä tässä on vahvaa näyttöä ja vahvaa evidenssiä tuotu eteen siitä, että jos sitä siirtymäaikaa ei jatketa, niin se on ympäristölle huonompi asia kuin se, että nyt sitä siirtymäaikaa jatkettaisiin.

Haluan myös muistuttaa, että näitä ympäristölupien ehtoja alueilla on jatkuvasti kiristetty ely-keskuksen toimesta ja siellä kyllä kullankaivajat huolehtivat toiminnastaan vastuullisesti. Lemmenjokea ei voi esittää minkäänlaisena viemärinä, vaan se on puhdasvetinen, kirkas Lapin joki, jossa on asiat kunnossa.

14.30 Anders Adlercreutz r: Värderade talman! Ihan kuten tässä on tullut monesti esille, niin siirtymäaikaahan ei ole millään muotoa uusi tieto. Kahdeksan vuotta on pitkä aika, ja ei voi olla niin, että ellei toimi vastuullisesti, ellei lähde toimenpiteisiin tämän tiedossa olevan ajan puitteissa, niin silloin annetaan lisäaikaa. Onhan se mahdottoman huono käytäntö. Silloin aikoinaan tuli kahdeksan vuotta, vaikka esitys oli se neljä. Kahdeksan vuotta oli jo pidennys siitä, ja nyt tätä kahdeksaa vuotta halutaan taas pidentää viiteentoista. Onhan tämä niin kuin loputonta vatulointia, joka ei ole minusta tämän laitoksen arvon mukaista.

Mitä tulee taloudellisiin vaikutuksiin, niin saamelaiskäräjien mukaan tällä on ollut vaikutuksia paitsi itse jokeen myöskin Inarijärveen. Siellä kalastuselinkeino on kärsinyt siitä, niin kuin myöskin matkailu sen myötä. Kun vertaa nyt vaikka matkailua ja kullankaivuuta noin liiketoimintana tai taloudelle generoituvien tulojen kautta, niin on ilmeistä, että matkailu on niistä se tärkeämpi.

Vuonna 2011 uutisoitiin, että nyt on lopullisesti lyöty lukkoon tämä asia, mutta sitten muutaman vuoden jälkeen vatulointi jatkuu, ja tällaisen hyvin erikoisen koukkauksen kautta jo päätettyä asiaa halutaan muuttaa. On tämä minusta tavattoman erikoista toimintaa ja huonoa lainsäädäntöä ihan millä tahansa mittarilla mitattuna.

14.31 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Ottamatta kantaa itse tähän käytyyn keskusteluun haluan kyllä edustaja Lehdelle muistuttaa siitä, että kaivostoiminta on yritys-toimintaa, jossa normaalisti varaudutaan kaivoksen sulkemisesta johtuviin kustannuksiin. On käsittämätöntä, että koneellisen kaivuun osalta tällainen vaihtoehto ei olisikaan käytössä. En nyt kyllä muista kaivoslain sitä kohtaa, missä tätä asiaa on käsitelty. Jokaisessa tällä hetkellä Suomessa toimivassa kaivoksessa pitää olla jälkihoitoraha varattuna niin, että alue voidaan maisemoida ja kunnostaa. Olisi kummallista, jos tässä kohtaa haluttaisiin nyt vielä lisäaikaa, eikä sittenkään olisi mitään vakuuksia, kuinka ne tulevat tapahtumaan. Miksi se yrittäjä yleensä sittenkään veisi niitä koneita pois, vaikka saisi vielä viisi vuotta aikaa harjoittaa toimintaa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2017 vp

Olen itse sitä mieltä, että siinä kohtaa on tapahtunut se virhe, kun tätä asiaa on viimeksi käsitelty, ja silloin olisi pitänyt nämä vakuusasiat ja muut huomioida. Tärkeintä on kyllä omaisuuden turva ja se, että lain päätöksellä ei tavallaan tuomita sitä yrittäjää menettämään omaisuuttaan. Kyllä minä näen tässä sen toisenkin puolen. Mutta tässä kohtaa talousvaliokunnan olisi pitänyt avata asiaa vieläkin enemmän, ei vain tältä yhdeltä näkökulmalta, ja puntaroida sitten asiaa. Minun mielestäni talousvaliokunta voisi ottaa tämän vaikka omana asianaan puntaroitavaksi ja tehdä hallitukselle esityksiä sitä kautta.

14.33 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tässä mielestäni edustaja Kärnä piti juuri erinomaisen puolustuspuheenvuoron siitä, minkä vuoksi tämä asia olisi pitänyt tuoda myös ympäristövaliokunnalle: jos asialla on, ja kun sillä on, ympäristön kannalta merkitystä, niin silloin ympäristövaliokunta on se paikka, jossa sitä asiaa käsitellään.

No, kuitenkin hyvä asia tässä on se, että jos nyt kävisi niin, että talousvaliokunnan mietinnön pohjalta tästä aiheutuisi toimenpiteitä niin, että hallitus ryhtyisi pohtimaan asiaa uudelleen — mikä ei missään tietenkään ole sekään kirkossa kuulutettu, että näin tapahtuu, mutta jos näin kävisi — niin siinä tapauksessa asia tietysti tulee viimeistään sitten ympäristövaliokunnan käsittelyyn. Tässä tapauksessa sanoisin kuitenkin niin, ettei nyt kannata automaattisesti olettaa, että kaikki hallituspuolueet ovat sitä mieltä, että siirtymäaikoja pidennettäisiin. Kyllä se on ehdottomasti asia, joka ensinnäkin on linjattu jo aiemmin ja toisekseen pitää harkita todella perusteellisesti.

14.35 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kollega Multala tässä hyvin juuri sanoi sen, että minä en ympäristövaliokunnan jäsenenä kyllä olisi huolissani siitä, ettekö te pääsisi esittämään näkemyksiänne. Jos ja kun, toivottavasti, hallitus tästä esityksen antaa, niin tässä vaiheessa asia tulee ympäristövaliokunnan harkittavaksi myös ja pääsette ne näkemykset kyllä aivan varmasti siinä vaiheessa esittämään, mikä tietysti on tärkeä asia.

14.35 Jyrki Kasvi vihr: Arvoisa puhemies! Jos tämä talousvaliokunnan nyt käyttöön otama käytäntö yleistyy eduskunnassa, niin jatkossahan kaikki valiokunnat voivat ottaa kantaa vähän mihin tahansa — odotan mielenkiinnolla, millaisia esityksiä tosiaan esimerkiksi ympäristövaliokunnalta alkaa tulla.

Mutta eniten tässä keskustelussa minua hämmentävät kuitenkin väitteet siitä, että koneellisen kullankaivuun ympäristövaikutukset olisivat vain vähäisiä ja koneellinen kaivuu suorastaan houkuttelisi alueelle turisteja ja retkeilijöitä. Ihmisillä on toki hyvin erilainen käsitys siitä, mikä on kaunista ja luonnonrauhaa, mutta kyllä tuo Lemmenjoelle kaivettu raiskio soveltuu ehkä ainoastaan enduroharrastajien käyttöön. [Naurua] Kaikki muut matkailuelinkeinot kärsivät: ei siellä voi kalastaa, ei siellä joenvarressa voi patikoida, ei siellä voi meloa, ei myöskään sen alapuolisilla vesistöillä, vai pitäisikö puhua mutaistoista. Lemmenjoen kansallispuisto on nimenomaan joen kansallispuisto, ei riviin kaivettujen vetisten hiekkakuoppien kansallispuisto: hiekkakuoppia, jotka tosiaan näkyvät hyvin paitsi ilmakuvista myös ihan satelliittikuvista asti.

14.36 Silvia Modig vas: Arvoisa herra puhemies! Kun tässä puhutaan menettelytavasta, niin siinä ei ole kyse tästä yksittäisen esityksen sisällöstä. Oli kuka tahansa mitä tahansa mieltä koneellisesta kullankaivuusta, niin minä olen kyllä tosi hämmästynyt, etteivät kaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2017 vp

ki edustajat näe tätä menettelytapaongelmaa. Nämä eduskunnan toimintatavat ja yhteiset pelisäännöt ovat meitä kaikkia varten, riippumatta hallitus—oppositio-asetelmasta, ja ennen kaikkea ne ovat olemassa laadukasta lainsäädäntöä varten. Tätä menettelytapaa pitää pystyä tarkastelemaan riippumatta asian sisällöstä, ja jos niin tekee, niin ei voi olla näkemättä tätä ongelmaa.

Jos tästä kyseisen esityksen sisällöstä halutaan keskustella, niin voidaan myös tehdä, mutta silloin se pitää tehdä menettely- ja toimintatapoja kunnioittaen, ja se tarkoittaa sitä, että ne valiokunnat, joitten vastuualueeseen esityksellä on vaikutuksia, asiaa tarkastelevat ja siitä lausuvat. Ja tähänhan olisi talousvaliokunnalla ollut täysi mahdollisuus: matkan varrella mietintöä laatiessaan, huomatessaan, että esittävät nyt jotain, mikä ei hallituksen esitykseen liity, joka menee ympäristövaliokunnan puolelle, he olisivat voineet milloin tahansa pyytää ympäristövaliokunnalta lausunnon.

14.37 Eero Lehti kok: Arvoisa herra puhemies! Tästä investoinnista, jonka yksittäinen perhe tai yrittäjä tekee, mikä se kuoletusaika on ja mikä luottamuksen suoja Suomessa on. Jos verrataan esimerkiksi tuulivoiman syöttötariffiin, niin ei täällä Suomen lain puitteissa voida mennä siihen puuttumaan, kun kerran on sopimusteitse luvattu se syöttötariffi. Tässä on kyse muutamasta kymmenestä yrittäjästä, joiden elämäntilanne on sellainen, että jos he eivät tästä selviä, niin he menevät yksin kappalein konkurssiin, [Eduskunnasta: Juuri näin!] jolloin sinne jäävät myös nämä koneet pystyyn. Tekisi mieli sanoa, että tästä saadaan kyllä kehitettyä tällaisella korkealentoisella keskustelulla pienimuotoinen Talvivaara-riski.

Valiokunnassa pohdittiin näitä vaihtoehtoja, ja kuten täällä todettiin, niin edellisellä kerralla, kun tätä asiaa käsiteltiin, vihreät uhkasi lähteä hallituksesta sen takia, että se kompromissiaika jäi niin lyhkäiseksi, että kuolettamisaika on käytännössä liian lyhyt, jotta nämä ihmiset selviytyisivät. Mutta jos halutaan sitten aiheuttaa muutamalle kymmenelle perheelle, sanoisinko, elinikäinen konkurssitaakka, niin tässähän se käy ihan helposti. Olen kuitenkin varma siitä, että tämä asia tullaan vielä moneen kertaan pohtimaan, onko sittenkin parempi, että yrittäjät hoitavat tämän maisemoinnin kannattavalla liiketoiminnalla.

Edustajalle, joka sanoi, että liiketoiminnassa pitää aina varautua kaiken näköisiin asioihin: niin pitäisi, mutta, jos ei pysty, niin ei pysty, ei se kannattavuus ole sellainen. Voisi sanoa, että Suomessa on paljon ihmisiä, jotka kannusteloukkuun vedoten eivät viitsi tehdä senkään vertaa, että kultaa kaivaisivat.

14.39 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Koska asia ei ole hallitusohjelmassa, niin kaivoslakiin ei tältä osin tule muutosesitystä tällä vaalikaudella.

14.40 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Täytyy ensinnä todeta, että kullankaivuu on kyllä mielekästä hommaa, on se sitten ihan vain käsipelillä tai koneella. Paljon Lapissa olleena kullankaivuun koneellistaminen on keskittynyt just Lemmenjoelle, Tankavaaraan ja sinne Sotajoen seuduille, ja tähänhan on jo pitkä historia kullankaivuusta. Mutta ainakin minun mielestäni olen saanut tietoa, että kullankaivajien pitää ottaa vakuutusmaksu tai sitten ottaa ympäristöhallinnolta luvat, ja tämä on vakuus siitä, että sitten kun kullankaivuu aikansa loppuu, niin he sitten myös maisemoivat ne. Ja kun tiedetään, että Lemmenjoki on kansallispuisto, tuommoinen 2 900 neliökilometriä, ja se on pieni promille, jossa siellä kultaa kaivetaan, niin kyllä kaikkien pitäisi mennä tuonne Lappiin kiertelemään. Siellä on kyllä sitä aromaata ja autiomaata vaikka kuinka paljon, että turha on puhua nyt siitä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2017 vp

tämä olisi pitänyt laittaa ympäristövaliokuntaan. Kyllä tämä on osasy, että siellä Lemmenjoella yli 8 000 ihmistä käy juuri sen takia samoilemassa, koska haluavat katsoa tätä erikoista harrastusta, kullanhuuhdontaa. Antaa heidän kaivaa nyt koneilla tästä eteenkinpäin, eikä tehdä heille mitään vaikeuksia. Siellä on tosiaan jokaiselle sitä erämaata, eikä ole luontoa rikottu. Ainakin minä tiedän ne lukemattomat, sadattuhannet hehtaarit siellä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.